

Kestävyysratkaisut ja vaikuttaminen opetuksessa

Pinja Sipari

Kestävyyskasvatuksen asiantuntija

Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry

**1) Miten voimme ratkaista kestävä
kehityksen haasteet?**

**2) Miten nuori voi vaikuttaa
(kestävämmän kehityksen) puolesta?**

Osa 1

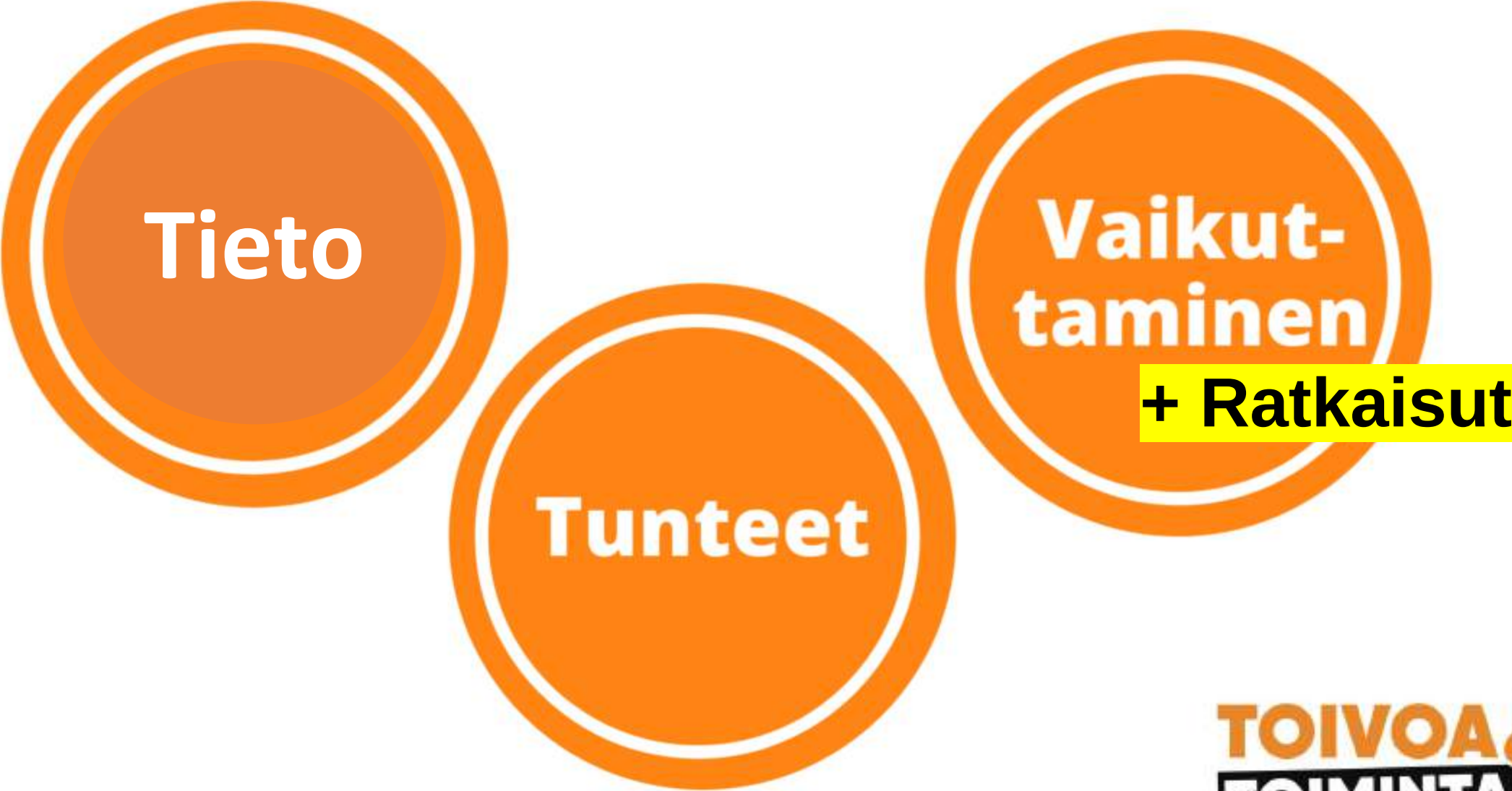
- **Kestävyyssratkaisuja on valtavasti erilaisia**
- Miksi ratkaisuihin puhuminen voi olla hankalaa?
- Miten löydän ratkaisujen pariin (ja miten voin käsitellä niitä opetuksessa)?

(Esityksessä keskitytään ilmastoratkaisuihin)

Osa 2

- Taustatietoa vaikuttamisesta, nuorista ja koulusta
- Vaikuttaminen herättää tunteita
- Vaikuttamis- ja tehtävävinkkejä
- Vaikuttamistaitojen muistilista

Tieto

**Vaikut-
taminen**

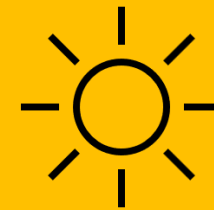
+ Ratkaisut

Tunteet

**TOIVOA &
TOIMINTAA**

Maapallosta suojellaan lähes kolmasosa – tässä ovat lopulliset tavoitteet, joilla maailma aikoo pysäyttää luontokadon

EU-parlamentti sinetöi ilmasto-paketin kiistellyt osat: päästökauppa tehostuu, ilmastorahasto ja hiilitullit hyväksyttiin

Helsinki sulkee Hanasaaren voimalaitoksen lähes kaksi vuotta etuajassa – hiilivarasto poistuu katukuvasta

KEMIÖNSAAREN KUNTA SUOJEE 30 % METSISTÄ JA LUOPUU AVOHAKKUISTA

Rohkea avaus hoitajapulan ratkaisemiseksi: Diakonissalaitos nostaa lähihoitajien palkkoja reilusti

Uusi ilmiö valtaa nyt kauppakeskuksia – ”Juuri kukaan kavereistani ei osta vaatteita uutena”

Finnair lopettaa lennot Tampereelle ja Turkuun

YK:ssa solmittiin historiallinen sopimus valtamerien suojelemiseksi

EU-komissio haluaa estää viherpesun – yritysten pitää todistaa ympäristöväitteensä

Jättivoitto Balkanin luonnolle: Euroopan viimeinen villi joki Vjosa suojellaan

Sambiassa ei tuomita enää kuolemaan – viime vuonna kuolemanrangaistuksen lakkauttivat myös Malesia ja Papua-Uusi-Guinea

France has banned short-haul flights.

E-Bikes Are the Most Attractive Mode of Transport in Germany

Saksa lupaa Brasilialle miljoonia ympäristönsuojeluun

The Netherlands to stop paying subsidies to ‘untruthful’ biomass firms

Restoration of the Ozone Layer Is Back on Track, Scientists Say

Historiallisen suuri satsaus meneillään: järviä, jokia ja merialueita kunnostettu enemmän kuin vuosikymmeniin

Kahden tason näkökykyä tarvitaan!

Mitä ratkaisukeskeisyydellä tarkoitetaan?

- Onnistumisia, jotka ovat jo tapahtuneet?
- Yhteiskuntien mahdollisia tekoja, joilla kestävyysasteita saadaan ratkottua?
- Yksilöiden mahdollisia tekoja, joilla kestävyysasteita saadaan ratkottua?
- Yksilöitä, yhteisöjä, yrityksiä, järjestöjä, kansanliikkeitä, kouluja, kuntia, valtioita yms. eli toimijoita, jotka tekevät parhaansa ratkaisujen eteen?

**Miksi ratkaisuihin
puhuminen voi olla
hankalaa?**

Näkökulmia johdannoksi

- Ratkaisujen käsittelyä opetuksessa tarvitaan (ks. mm. CCC-Catapult –hanke)
- Valmista opetusmateriaalia aiheesta on vähän
- Tutkimustietoa kestäväen kehityksen ratkaisuksista on olemassa vähemmän kuin tietoa itse ongelmista ja niiden syistä
- Täydellisiä ratkaisuja on vähän
- Teknisiä ratkaisuja on olemassa jo paljon, mutta niiden käyttöön ottaminen on hidasta

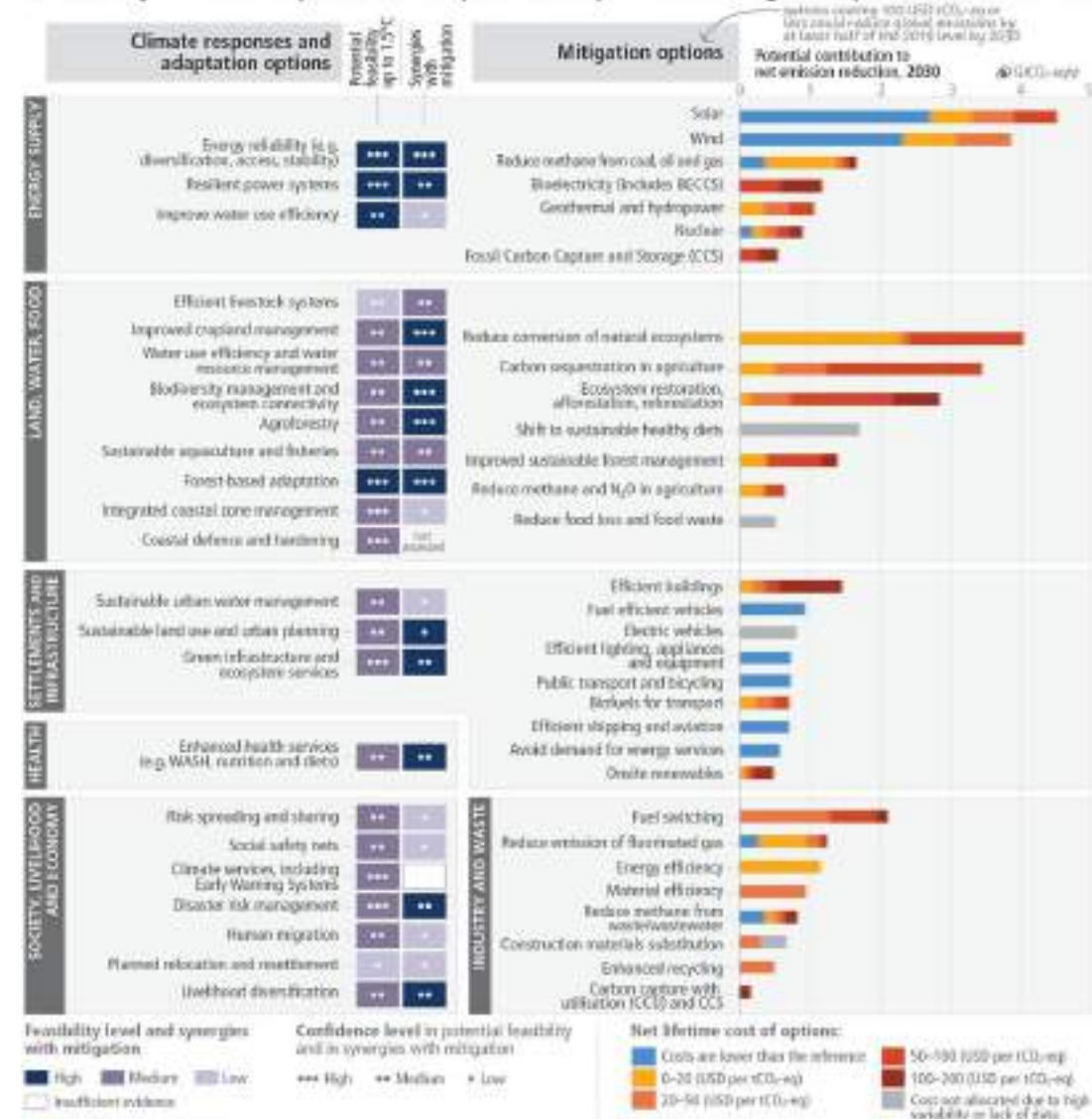
Tutkimustietoaakin kuitenkin on!

- Kuva on keväällä 2023 julkaistusta IPCC: koontiraportista.

<https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/figures/summary-for-policymakers/figure-spm-7/>

Multiple opportunities for scaling up climate action

a) Feasibility of climate responses and adaptation, and potential of mitigation options in the near-term

b) Potential of demand-side mitigation options by 2050

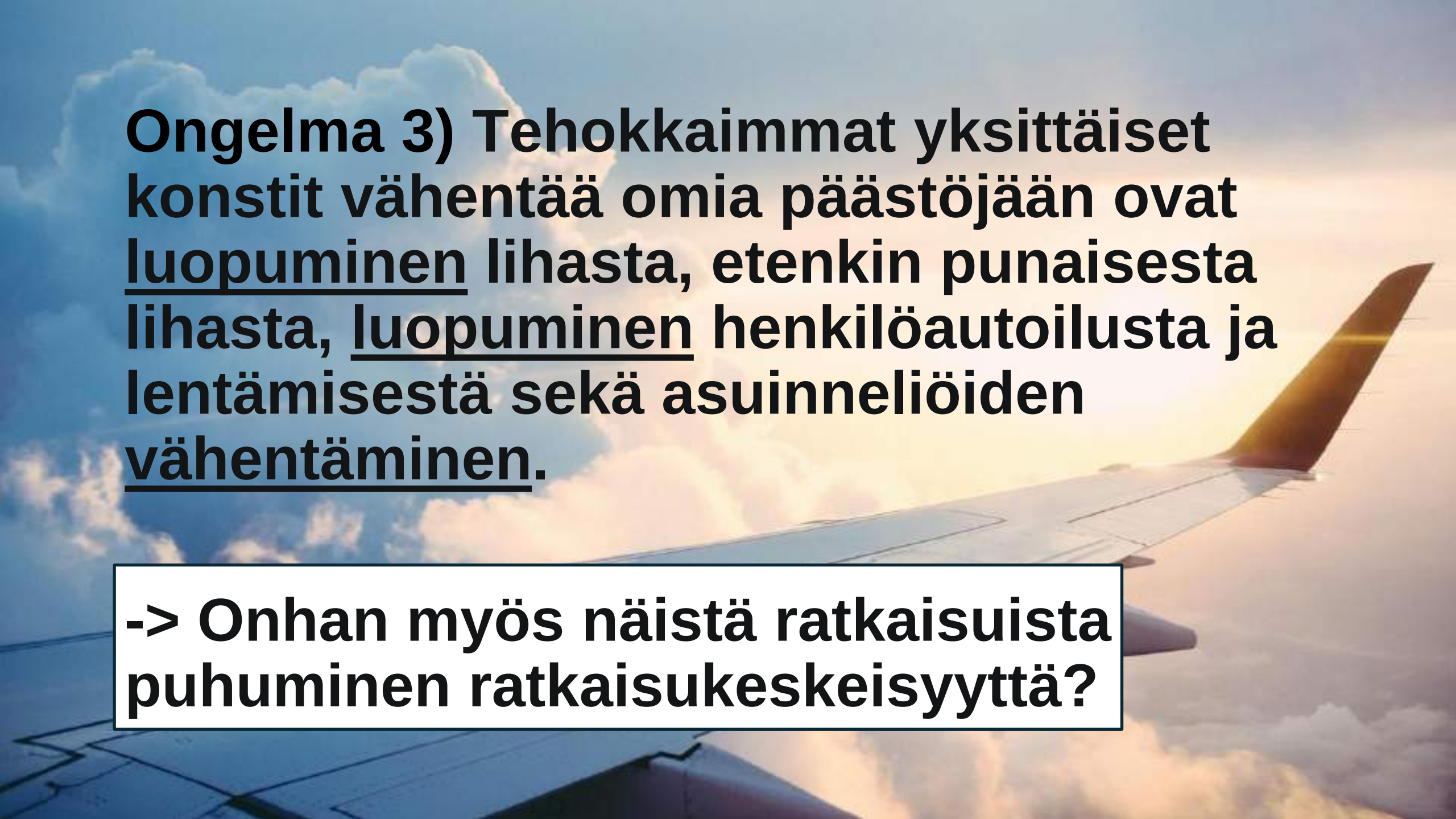

Ongelma 1) Ilmastopolitiikan toimijoita on paljon ja heillä on erilaisia agendoja

- Jotkut edistävät kun taas toiset vähättelevät, viivyttelevät ja estävät
- Ilmastopolitiikkaa ja –ratkaisuja on vastustettu eri tavoin eri aikoina
- Ilmastomuutoksen kieltäminen eli ilmastodenialismi
- Ongelman tai ratkaisujen
 - Kyseenalaistaminen
 - Vähättely
- Ratkaisujen
 - Viivyttely
 - Estäminen

Ongelma 2) Pienet teot ovat helpompia

- Suomalaisista noin 80 prosenttia pitää nykyistä elämäntapaansa ympäristön kannalta täysin tai jokseenkin kestäväenä.
- Suomalaiset eivät ole kovin laajassa rintamassa ryhtyneet sellaisiin tekoihin, joilla on suuri muutos heidän jokapäiväiseen arkeensa. Siitä huolimatta, että tietoisuus omista ilmastopäästöistä on kasvanut, kotitalouksien päästöt ovat viimeisimpien tietojen mukaan kasvaneet, vaikka moni sanoo kyselyssä lisänneensä esimerkiksi kasvisruuan syömistä.
- Pienet, helposti toteutettavat ilmastoteot ovat ne, joita tällä hetkellä tehdään kaikista eniten. Suomalaisten ylivoimaisesti suosituin teko ekologisemman elämän puolesta on kyselyn mukaan jätteiden kierrätys.
- Lähde: e2 Tutkimuksen ja Vaasan yliopiston InnoLabin (2020) tekemä kansalaiskysely / <https://yle.fi/a/3-11556995>

Ongelma 3) Tehokkaimmat yksittäiset konstit vähentää omia päästöjään ovat luopuminen lihasta, etenkin punaisesta lihasta, luopuminen henkilöautoilusta ja lentämisestä sekä asuineliöiden vähentäminen.

-> Onhan myös näistä ratkaisuista puhuminen ratkaisukeskeisyyttä?

Ongelma 4) Ratkaisuihin liittyy monia näkökulmia: ESIMERKKINÄ RUOKA

- Ilmastonmuutos
- Luontokato
- Vesistöjen rehevöityminen
- Terveys
- Totutut tavat
- Identiteetti
- Kulttuuriperintö
- Eläinten oikeudet
- Perinteiset elinkeinot
- Elävä maaseutu
- Omavaraisuus
- Maku, raha, helppous...

-> Eri asioiden välisten ristiriitojen vuoksi ruoka on varsinainen ympäristökeskustelun taistelutanner.

Ongelma 5) Ajatusvinoumat vaikeuttavat kestävästä maailman rakentamista

- Ajattelun vinouma (engl. cognitive bias) tarkoittaa taipumuksia hahmottaa ja painottaa havaintoja, tulkintoja ja informaatiota tavoilla, jotka johtavat virhearviointeihin.
- Ne säästävät aikaa ja energiaa ja niistä on hyötyä tilanteissa, jotka vaativat nopeaa reagointia tuttujen vaihtoehtojen äärellä.
- Kun kyse on uudenlaisista haasteista vinoumat johtavat esim. todennäköisyyksien, vaaran, oman roolin ja omien vaikutusmahdollisuuksien vähättelyyn.
- Ajatusvinoumia on tunnistettu yli 200 ja niitä on meillä kaikilla.

- **Yhden teon harha** saa tuntemaan, että jokin yksittäinen teko päästää meidät pinteestä.
- **Parkinsonin triviaalisuuden** lain mukaan meillä on taipumus antaa suhteettoman paljon painoarvoa pienille asioille, jotka ymmärrämme hyvin (vaikka ne olisivat ratkaistavan ongelman kannalta mitättömiä)
- **Optimismiharha** voi tukea yksilön hyvinvointia, mutta voi olla tuhoisa ihmislajin näkökulmasta (kaikki kääntyy varmasti parhain päin...)

Lue
ajatus-
vinoumista
lisää!

Kestävyyspaneelin julkaisussa Myönteinen tulevaisuus Suomelle puhutaan hankaluusharhasta. Se tarkoittaa käsitystä tarvittavasta muutoksesta hankalampana kuin mitä se todellisuudessa on.

Hankaluusharhaan liittyy myös käsitys muutoksesta luopumisena, vaikka kyseessä on oikeastaan toisenlaisen, ihmisen ja muun luonnon kannalta kestävämmän ja enemmän hyvinvointia luovan tulevaisuuden rakentaminen.

≡ Tuuppaus

🌐 29 kieltä

Artikkeli Keskustelu

Lue Muokkaa Muokkaa wikitekstiä Näytä historia Työkalut

Tuuppaus^{[2][3]} (engl. *nudging*) on [käyttäytymistalouden](#) käsite, jota käytetään kuvaamaan politiikkakeinoja, joiden tarkoituksena on helpottaa yksilöiden päätöksentekoa ja edistää heidän hyvinvointiaan rajoittamatta heidän toimintavapauttaan.^{[4][3]} Tämä voidaan saavuttaa vaikuttamalla rutiinikäyttäytymiseen tai yksinkertaistamalla valintoja tilanteissa, joissa on monimutkaista tietoa.^[5] Esimerkkejä tuuppausmalleista ovat yritykset tarjota pienempiä lounasannoksia [ruokahävikin](#) vähentämiseksi tai lisätä [pyörätien](#) päähän viiva, joka ohjaa pyöräilijät pyöräparkkiin.^[6]

Tuuppaus ei ole riippuvainen taloudellisista kannustimista, eli se ei tarjoa käyttäjille palkkiota oikean toiminnan tekemisestä. Sen sijaan palkkion antamista oikein toimivalle henkilölle kutsutaan "halaukseksi" (engl. *hug*). Molemmat ovat kuitenkin lempeitä menetelmiä, toisin kuin väärintekijän rankaiseminen "läimäisemällä" (engl. *smack*) tai virheiden tekemisen estäminen kokonaan "tönäisemällä" (engl. *shove*)^[7].

Kuuluisa esimerkki tuuppauksesta löytyy [Schipholin lentoasemalta](#), jossa [pisuaareihin](#) on [etsattu](#) kärpäsen kuva "tarkkuuden parantamiseksi".^[1]

Onneksi mahdollisia ratkaisuja on valtavasti!

- Polkupyöräily
- Kasvisruoan edistäminen
- Vihreät joukkovetkikirjalainat
- Investointituet
- Tiemaksut
- Maata pitkin matkustaminen
- Mainonnan rajoittaminen
- Tulevien sukupolvien oikeudet perustuslakiin
- Päästökaupan vahvistaminen
- Kuluttamisen vähentäminen
- Koulumaitotuen poistaminen
- Ekologinen verouudistus
- Kodin lämpötilan alentaminen
- Tehokkuusporrastetut kiinteistöverot
- Toimialakohtaiset tiekartat
- Ilmasto-osaamisen vahvistaminen
- Kielto turpeen energiakäytölle
- Taloyhtiöiden aurinkosähkön helpottaminen
- Avohakkuukiello valtion mailla
- Sähköpyörien hankintatuki
- Työkoneiden öljyn verotuki
- Kansainvälisten ilmastoaloitteiden tukeminen

Mitä tunteita äskeisen listan lukeminen sinussa herätti?

- toivo
- uteliaisuus
- ilo ja riemu
- myötätunto
- merkityksellisyys
- rohkeus
- kiitollisuus
- sinnikkyys
- osallisuus
- (myötä)into
- tarmo
- terve ylpeys
- yhteenkuuluvuus
- vaikuttamisen halu
- tyytyväisyys

Mitä tunteita äskeisen listan lukeminen sinussa herätti?

- Lannistuminen
- Voimattomuus
- Hämmennys
- Riittämättömyys
- Kyvyttömyys
- Ärsytys
- Raivo
- Syyllisyys
- Epäreiluus
- Ulkopuolisuus
- Pelko
- Tylsyys
- Väsymys

Ongelma 6) Ratkaisujen käsittelyssä tarvitaan tunteita

- Tunteet voivat huomaamattamme sulautua osaksi ajatteluamme, ja näin estää ratkaisujen edistämistä. *"Tulee kurja olo kun ajattelen tätä ratkaisua, sen täytyy olla huono ratkaisu".*
- Kun tunnistamme tunteemme ja osaamme käsitellä niitä, pystymme arvioimaan ratkaisuja objektiivisemmin. *"Ratkaisu x tuntuu aika haastavalta toteuttaa ja herättää minussa voimattomuuden tunteita. Voisiko se silti olla mahdollinen?"*

**Tunnereaktiomme ovat nopeita. Ne
ehtivät herätä paljon ennen
ajatuksiemme muotoutumista. Siksi ne
vaikuttavat arviointikykyymme.**

Miten arvioosi vaikuttavat...

Usein haluaisimme ajatella olevamme rationaalisia toimijoita. Onneksi ihminen ei kuitenkaan ole kone. Kun seuraavan kerran arvioit erilaisia (ilmasto)ratkaisuja, voit pohtia kuinka paljon arvioosi niiden tehokkuudesta ja hyväksyttävyydestä vaikuttavat:

- tunteesi
- tarpeesi
- arvosi ja asenteesi
- ajatusvinoumasi
- väsymyksesi / kuormituksesi tila
- ajatuksesi siitä, mikä on “normaalia”

*Vedä sitten hetki henkeä,
tee arviosi uudelleen ja
perustele näkemyksesi
huolellisesti ja maltilla.*

Pidätkö ympäristöratkaisuja hyväksyttävimpinä, jos...

- Jos ne eivät vaikuta juurikaan omaan elämään?
- Jos ne eivät herätä sinussa vaikeita tunteita?
- Jos ne ovat yksinkertaisia ja arkijärjellä ymmärrettäviä?
- Jos ne kuulostavat omaan korvaasi realistisilta?
- Jos ne kuulostavat söpöiltä?
- Jos niiden taustalla on teknologisia ratkaisuja vrt. esim. käyttäytymisen muutos?

**Miten löydän
ratkaisujen pariin?**

Profiilin Biologian ja

Hyviä

Ryhmä (Ju

YLE.FI

Ilouutinen maailmanhistorian mittakaavassa: Maailma on siirtymässä uuden energiatalouden aikaan

Julkaisun kattavuus: 166 >

Näytä kävijätiedot

8

Tatu ja Patu

2. joulukuu 2024 · 🌐

Muutoksia vanhoihin Veera- ja Tatu ja Patu -kirjoihin!
Olemme tehneet kirjoja yli 25 vuotta. Maailma on muuttunut näiden vuosien aikana, kuten myös me tekijätk... [Näytä lisää](#)

[Näytä kävijätiedot](#)

Julkaisun kattavuus: 1 t. >

ja 131 muuta

1

Lue lisää: Hyviä uutisia kestävästä kehityksestä –ryhmä Facebookissa

100
yhteiskunnan
ilmastotekoa

100 FIKSUA ARJEN TEKOA

Tässä on mistä valita.

Liikkuminen

Matkailu

Asuminen

Ruoka

Palvelut

Hyvä teko

Näytä kaikki

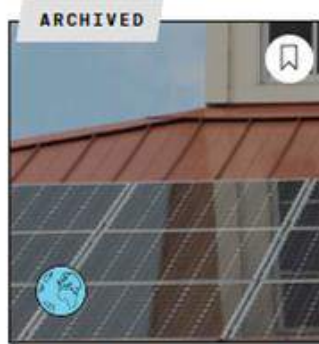
TEON VAIKUTUS YMPÄRISTÖÖN

Pieni vaikutus

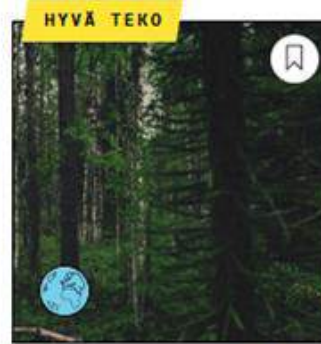
Keskisuuri vaikutus

Suuri vaikutus

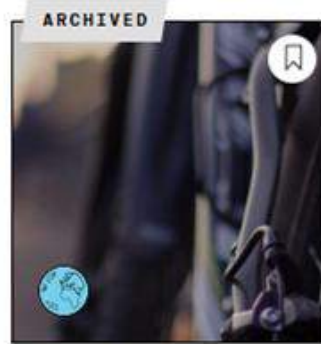
Näytä kaikki

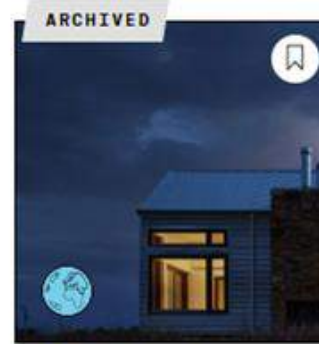
**Auringolla on lämpöä
vaikka muille jakaa**

**Ikimetsien suojelijaksi
sadalla eurolla**

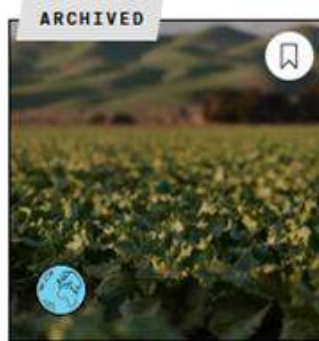
**Lyhyempi matka, parempi
elämänlaatu**

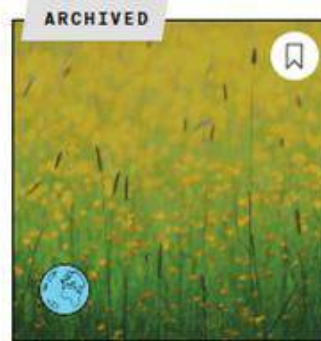
**Hukkaneliöissä menee
muutakin kuin tilaa
hukkaan**

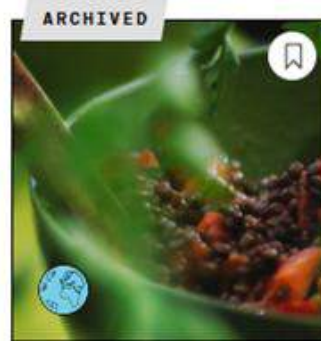
**Testaa ja ihastu
kasvisruokaan**

**Biokaasu – puhtaasti
lämmittävä polttoaine**

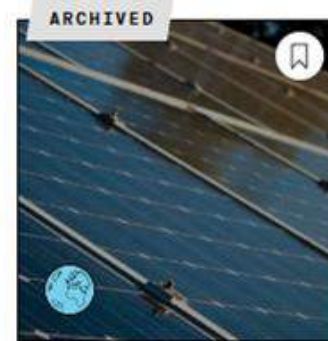
**Tähteistä tahtia
moottoriin**

Koe ruoka uudella tavalla

**Säästä aikaa ja rahaa,
ylläpidä kuntoa ja
ympäristöä**

**Ilmaista energiaa
vuosikymmeniksi?
Onnistuu**

kotimainen-polttoaine/

VAIKUTTAVIEN
RATKAISUJEN
TIETOPANKKI

LOIKAT ▾

LOIKKAKARTTA

TIETOA LOIKASTA ▾

ENGLISH

Ilmastoloikat ▶

Kiertotalousloikat ▶

Luontoloikat ▶

<https://kestavyysloikka.ymparisto.fi/luokka/ilmastoloikka>

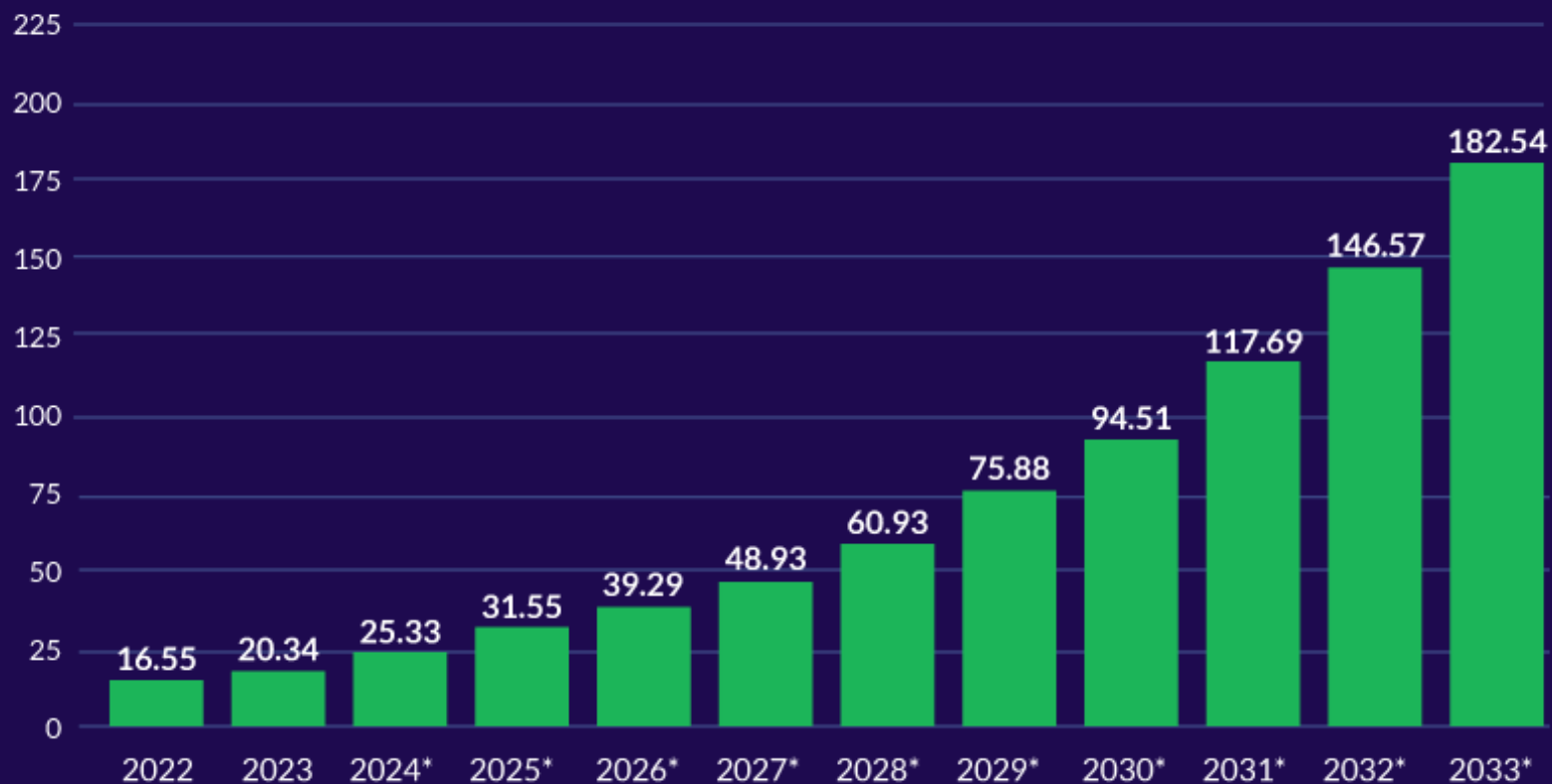
<https://kestavyysloikka.ymparisto.fi/>

30+ Climate Technology Statistics

<https://www.websiteplanet.com/blog/climate-technology-statistics/>

Global Climate Tech Market Size, Worldwide, 2022–2033

Measured in billions USD

*Projected data

Note: Projected data based on a Compound Annual Growth Rate (CAGR) of 24.5% from 2023 to 2033.

Source: Statista Future Market Insights

Näin maailmaa muutetaan -podcast

01 – WWF:N KALADPAS

NÄIN UHANALAISET KALAT
POISTETTIIN KAUPPOJEN
KALATISKEILTÄ

Matti Ovaska
Johtava kalastuksen asiantuntija
WWF Suomi

KUUNTELE JAKSO:

SPOTIFY

APPLE PODCASTS

02 – FSC-METSÄN VALVONTA

NÄIN SÄÄSTETTIIN KYMMENIÄ
ARVOKKAITA LUONTOKOhteita
HAKKUILTA

Tuuli Hakulinen
Hankesääntö
Suomen luonnon suojelufilmi

KUUNTELE JAKSO:

SPOTIFY

APPLE PODCASTS

03 – SAIMAAN VERKKOKALASTUSKIELTO

NÄIN KUUTIT SAAVAT UIDA
RAUHASSA KESÄKUUN LOPPUUN

Petteri Tölvänen
Ohjelmajohtaja, Suomalainen luonto
WWF Suomi

KUUNTELE JAKSO:

SPOTIFY

APPLE PODCASTS

Vaikuttavimpien ympäristötekojen listat

- FEE Suomi on tehnyt listat yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa
 - MIHIN TEKOMME OVAT YHTEYDESSÄ?
 - MINUN YMPÄRISTÖTEKONI – vaikuttavimmat ympäristöteot jokaisen arjessa
 - MEIDÄN YHTEISÖN YMPÄRISTÖTEOT – vaikuttavimmat ympäristöteot koulussa tai päiväkodissa
 - VAIKUTAMME LAAJEMMIN – vaikuttavimmat ympäristöteot yhteistyötä tekemällä

Vesi

» Lataa lista

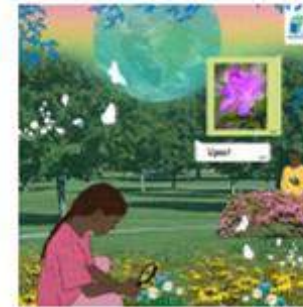
Energia

» Lataa lista

Jätteet

» Lataa lista

Lähiympäristö

» Lataa lista

Kestävä kulutus

» Lataa lista

Yhteinen maapallo

» Lataa lista

Terve elämä

» Lataa lista

Ilmastomuutos

» Lataa lista

Monimuotoisuus

» Lataa lista

Minä vaikuttajana -juttusarja esittelee erilaisissa yhteiskunnallisissa rooleissa vaikuttavia ihmisiä

TOIVOA&TOIMINTAA

Asiantuntija vaikuttajana

29.8.2022 | Eeva Kemppainen

Olen Sanna ja työskentelen asiantuntijana Sitran Luonto ja arki -projektissa. Työssäni kehitän ja edistän erilaisia keinoja, joilla ihmiset voivat arkielämässään vaikuttaa luontokatoon ja ilmasto-osaamiseen.

TOIVOA&TOIMINTAA.FI

TOIVOA&TOIMINTAA

Kansanedustaja vaikuttajana

29.8.2022 | Pinja Sipilä

Olen Atte Harjanne, kansanedustaja ja kaupunginvaltuutettu Helsingistä. Toimiyksini vihreän puolesta varapuheenjohtajana.

Kestävän kehityksen aikaansaaminen on aikamatkan kokenut ja innostunut.

TOIVOA&TOIMINTAA.FI

TOIVOA&TOIMINTAA

Tutkija vaikuttajana

29.8.2022 | Pinja Sipilä

Olen Panu Pihkala ja toimin Helsingin yliopistossa tutkijana. Erityisalaani on ympäristöasioihin liittyvien tieteiden tutkimus.

TOIVOA&TOIMINTAA

Urheilija vaikuttajana

14.9.2022 | Eeva Kemppainen

Olen Mäkelä Haat. Suurimman osan elämästäni ammattini on ollut lumilautailija ja vapaalaskija. Nykyään työskentelen toimitusjohtajana tuotantoyhtiössä ja mainostoimistossa, jonka nimi on Kota.

TOIVOA&TOIMINTAA.FI

TOIVOA&TOIMINTAA

Toimittaja vaikuttajana

25.9.2022 | Eeva Kemppainen

Olen Adina Savolainen, Viikkulehden päätoimittaja ja maaseutututkija. Yhteiskunta ei ole yhtä kaukana maaseudusta kuin ajatella, ja se toimittaa luonnon ja kulttuurin arvokkaita palveluita, joita ei ole mahdollista saada muuten.

TOIVOA&TOIMINTAA

Ravitsemusterapeutti vaikuttajana

14.9.2022 | Eeva Kemppainen

Olen Laura Peltola, ravitsemusterapeutti ja elämäntutkija. Minulla on vahva kokemus ravitsemuksesta, eli voin auttaa ihmisiä löytämään ravitsemuksen avulla elämänsä voimaa.

TOIVOA&TOIMINTAA.FI

TOIVOA&TOIMINTAA

Vastuullisuusasiantuntija vaikuttajana

25.10.2022 | Eeva Kemppainen

Olen Anniina Nurmi ja toimin vastuullisuusasiantuntijana Eettisen kaupun puolesta ry:ssä eli Eettisä. Eetti on kansalaisjärjestö, joka edistää

Kokemuksia koulujen vaikuttamistoiminnasta

Vihdin lukion pyöräilyvaikuttajia kuuntelevat kunnan päättäjätkin

22.12.2020 | Pinja Sipari

Vihdin lukion biologia- ja maantieteen kursseilla on tehty uusi hankkeita, joita hyödyntävät kaikki kunnalaiset. Pyöräilyvaikuttaminen -hankkeesta myös Vihdin kunta sai ideoita kotitien kunnalaisille viihtyisämpiä ja turvallisempaa pyöräilyä. Vihdin lukion Biologian ja maantieteen lehtori Maria Piironen on toteuttanut näitä hankkeita muuten ilmastoahdistuksen vähentämiseksi. Kesäkuussa 2019 hän toteutti yhdessä kollegansa Matti Mäkiläisen kanssa maantieteen Germanian kursseilla

Oppilaiden vaikuttamismahdollisuudet lisäävät kiinnostusta kouluruokailuun

12.11.2020 | Pinja Sipari

Espoon Järvenperän koulussa kouluruokavaihtajat-ryhmän oppilaat suunnittelivat keuhkokuorokesepeitä, joiden voittaja pääsee Espoo Cateringilt kouluruokailustalle. "Osallistuminen suunnitteluun ja kehittämiseen ahdistaa", kertoo kouluruokavaihtajat-ryhmän ohjaava opettaja Minna Virkki. Kotitalousopettaja Virkki on aiemmin työskennellyt asiantuntijana kouluruokailun parissa. Kouluruokavaihtajat-ryhmän tavoitteena on saada kaikki koulun oppilaat syömään kouluruokaa. Tärkeinä tietoa Järvenperän yläkoulun oppilaiden osallistumisesta kouluruokailuun ei ole, mutta koulun kotisivuilla onkin arvio [...]

Koulupuutarha kasvattaa käytännöllisesti

7.8.2020 | Pinja Sipari

Apolon yhteiskoulun ja Malminkartanon ala-asteen koulupuutarhassa Helsingissä alkoi kasvaa keuhkokuorokesepeitä. Ala-asteen tontille on perustettu kasvima, taimet kasvatetaan vanhassa vahtimestarin talossa, ja vahtimestarin talon terassilla rakennetussa kasvihuoneessa kasvavat lämmitetty ja suojaisa paikkaa vaativat vihannekset ja yrtit. Pitkällä kasvu-omakaudella. Sekä ala-aste että yläkoulun oppilaat pääsevät osallistumaan monenlaisiin puutarhatöihin. Ruuan tuottaminen on merkittävä voimavara ilmastonmuutoksen ja [...]

Reilun kaupan koulussa eettinen kuluttaminen on osa arkea

22.12.2020 | Pinja Sipari

Itä-Suomen koulun Joensuun yksikkö sai Reilun kaupan koulun arvonimen vuonna 2019, mutta reilun kaupan teemaa on biologian ja maantiedon opettaja Saku Punkari pitänyt koulussa esillä jo 15 vuotta. Kaikki alkoi opettajainhuoneesta. Vuonna 2005 Saku Punkari ehdotti kollegansa kanssa muille opettajille, että

Yläkoulun vieraslajitalkoissa hävitettiin lupiineja

12.11.2020 | Pinja Sipari

Urjalan yhtenäiskoulun oppilaat tarttuivat lapioihin kevään viimeisellä kouluviikolla. Biologian ja maantiedon tunneilla käytiin hävittämässä lupiineja koulun lähialueelta. Koulun opettajista koostuvan ympäristötiimin suunnittelema tempaus järjestettiin viime keväänä ensimmäistä kertaa ja vieraslajitalkoita on tarkoitus jatkaa. "Tavoitteena on Suomen luonnon arvostaminen sekä luonnon monimuotoisuuden ymmärtäminen siten, että se voi tarkoittaa myös haitallisten kasvien hävittämistä", kertoo vieraslajitalkoot yhdessä kollegansa [...]

Lempäälän ilmastososurit taistelevat omilla ehdoillaan

7.5.2020 | Pinja Sipari

Kun Lempäälän lukiossa huomattiin nälkäolotomisuuden ja ympäristöasioihin liittyvän ahdistuksen lisääntyneenä, päätti historian ja yhteiskuntaopin opettaja Jarmo Lehtinen tarttua toimeen. Hän päätti kutsua koulun ympäristöstöimintaryhmän. "Mietin, että tuleekoahan ensimmäiseen infotilaisuuteen enemmän kuin yksi opiskelija. Paikalle tuli 28 henkilöä porukkaa", Lehtinen sanoo. Mitään ei usuttu muuttamaan valmiina vaan toiminta oli

Lukiolaiset tekivät koululle ilmasto-ohjelman Jämsässä

9.12.2020 | Pinja Sipari

Jämsän lukiossa tehtiin keuhkokuorokesepeillä 2020 ilmasto-ohjelma. Ilmastonmuutos on aiheena esillä muun muassa maantieteen tunneilla, mutta ohjelma tehtiin englanninkielisellä lukujärjestyksen ulkopuolisella Green Planet -kursilla. Jämsän lukiolaiset suhtautuvat ilmastonmuutokseen biologian ja maantieteen opettaja Lisa Orellin mukaan avoimesti ja neutraalisti. "Oppilaat haluavat ja hakevat faktatietoa ilmastonmuutoksesta. Korostan aina, että tieto ilmiöstä ja vaikuttamisen keinoista vähentää ahdistusta", Orell kertoo. [...]

Lumiukot osallistuivat koululakkoon

30.3.2020 | Pinja Sipari

Kun koululaiset lakkoilivat ilmaston puolesta, pohdittiin Iissä sopivaa tapaa osallistua. Opiskelijoilla oli halua lähteä ilmaisemaan tarvetta ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen, mutta lähin tapahtuma oli Oulussa, ja sinne matkustaminen synnyttäisi päästöjä.

Vastamainosnäyttely toteutettiin ryhmänohjauksessa

30.3.2020 | Pinja Sipari

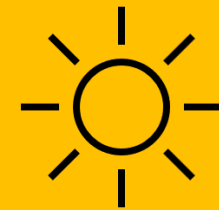

Lukion kakkosluokkalaisten järjestämä vastamainosnäyttely on lukiolle osana linn... kommentoidaan koulutusyhteiskunnan ongelmia.

<https://toivoajatoimintaa.fi/kokemuksia/>

Maapallosta suojellaan lähes kolmasosa – tässä ovat lopulliset tavoitteet, joilla maailma aikoo pysäyttää luontokadon

EU-parlamentti sinetöi ilmasto-paketin kiistellyt osat: päästökauppa tehostuu, ilmastorahasto ja hiilitullit hyväksyttiin

Helsinki sulkee Hanasaaren voimalaitoksen lähes kaksi vuotta etuajassa – hiilivarasto poistuu katukuvasta

KEMIÖNSAAREN KUNTA SUOJEE 30 % METSISTÄ JA LUOPUU AVOHAKKUISTA

Uusi ilmiö valtaa nyt kauppakeskuksia – ”Juuri kukaan kavereistani ei osta vaatteita uutena”

Rohkea avaus hoitajapulan ratkaisemiseksi: Diakonissalaitos nostaa lähihoitajien palkkoja reilusti

Finnair lopettaa lennot Tampereelle ja Turkuun

YK:ssa solmittiin historiallinen sopimus valtamerien suojelemiseksi

EU-komissio haluaa estää viherpesun – yritysten pitää todistaa ympäristöväitteensä

Jättivoitto Balkanin luonnolle: Euroopan viimeinen villi joki Vjosa suojellaan

Sambiassa ei tuomita enää kuolemaan – viime vuonna kuolemanrangaistuksen lakkauttivat myös Malesia ja Papua-Uusi-Guinea

France has banned short-haul flights.

E-Bikes Are the Most Attractive Mode of Transport in Germany

Saksa lupaa Brasilialle miljoonia ympäristönsuojeluun

The Netherlands to stop paying subsidies to ‘untruthful’ biomass firms

Restoration of the Ozone Layer Is Back on Track, Scientists Say

Historiallisen suuri satsaus meneillään: järviä, jokia ja merialueita kunnostettu enemmän kuin vuosikymmeniin

Maailma täynnä ilmastoratkaisuja -video

Kaupunkipyörät. Helsinki, Suomi.

Tuulivoimapuisto. Tarifa, Espanja.

TransJakarta – nopea bussiverkosto.
Jakarta, Indonesia.

Kestävyyssratkaisut pähkinänkuoressa

- Erilaisia kestävyysratkaisuja on valtavasti. Niitä toteutetaan yhteiskunnan eri tasoilla.
- Osa ratkaisuista voi herättää vaikeita tunteita. Myös mm. ajatusvinoumamme hankaloittavat ratkaisujen käsittelyä ja tekemistä.
- Ratkaisuja kannattaa käsitellä opetuksessa, vaikka se voi olla haastavampaa kuin ensin voisi ajatella. Pohtikaa ratkaisuja monelta kantilta!
 - tutkimustieto, arvot, tunteet, tarpeet, identiteetti, vaikutukset omaan elämään, väsymyksesi / kuormituksesi tila, ajatuksesi siitä, mikä on "normaalia"

Vaikuttamistaidot opetuksessa

Luennon sisältö

- Taustatietoa vaikuttamisesta, nuorista ja koulusta
- Vaikuttaminen herättää tunteita
- Vaikuttamis- ja tehtävävinkkejä
- Vaikuttamistaitojen muistilista

Vaikuttaminen

Vaikuttaminen on [viestintää](#), jonka tavoitteena on muuttaa viestin kohteena olevan henkilön tai ihmisryhmän käsityksiä jostakin asiasta tai ilmiöstä. Muuttuneet käsitykset voivat johtaa viestijän tavoittelemiin muutoksiin.

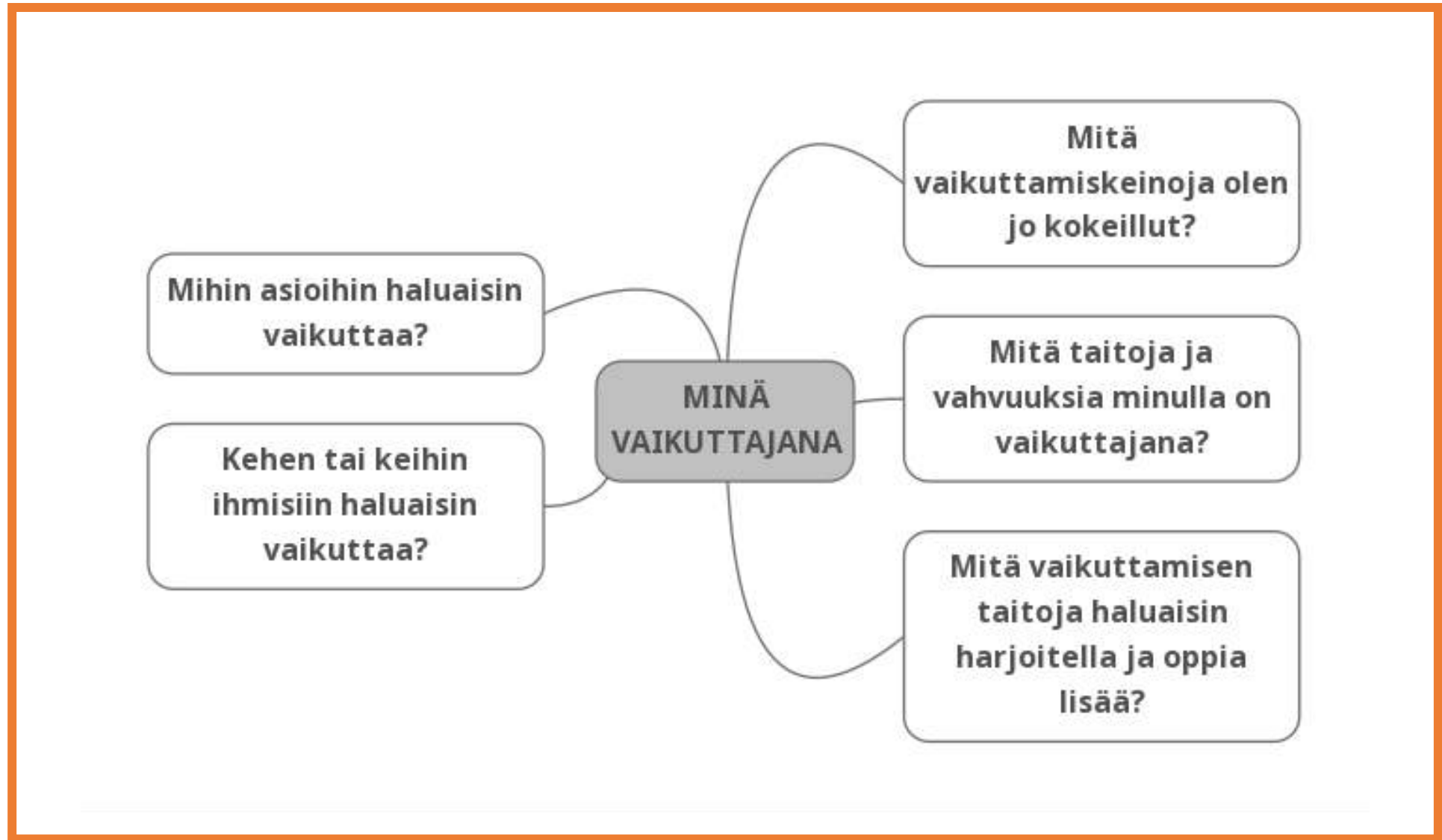
Keskeisiä vaikutusvallan käyttäjiä ovat [poliittiseen järjestelmään](#), [mediaan](#) ja [lobbaajiin](#) kuuluvat henkilöt. Vaikuttaminen voi tapahtua myös [verkkoviestintäympäristöissä](#), joissa jokaisella käyttäjällä ja käyttäjäryhmällä on mahdollisuus osallistua sisältöjen tuottamiseen. Verkkoviestintäympäristöistä kuten [sosiaalisesta mediasta](#) on tullut merkittävä viestintäkanava perinteisten rinnalle.

Katso myös [\[muokkaa | muokkaa wikitekstiä \]](#)

- [Hybridivaikuttaminen](#)
- [Asiamies](#)
- [Lobbaus](#)

Aiheesta muualla [\[muokkaa | muokkaa wikitekstiä \]](#)

- [Vaikuttamistaidot.fi](#) [↗](#) 2008. Toteutus: Ari Tammi ja TTY:n Hlab. Viitattu 9.7.2010.

VAIKUTTAMISEN TAPOJA

meemit

mielipidekirjoitukset

keskustelut somessa

vastamainokset

keskustelutilaisuuksien
järjestäminen

tiedon jakaminen

vetoomukset

mielenosoitus

somekampanjat

palautteen antaminen
yrityksille

järjestöjen toimintaan
osallistuminen

rahan lahjoittaminen

kierrätys

ystävälliset teot

tavaroiden korjaaminen

esimerkin näyttäminen

roskien kerääminen

kulutuksen vähentäminen

kotitarveviljely

kasvissyönti

lentomatkailun lopettaminen

vastuullinen sijoittaminen

kodin/taloyhtiön
energiaremontti

päättäjälle kirjoittaminen

äänestäminen

poliitikkojen tukeminen

politiikkaan osallistuminen

kansalaistottelemattomuus

lainsäädäntöön vaikuttaminen

kansalaisaloitteet

kaavoitukseen vaikuttaminen

tiede & tutkimus

taide

opettaminen

verotus

avohakkuukiello

päästökauppa

mainonnan rajoittaminen

JOITAKIN TAITOJA JA VAHVUUKSIA

- analyyttisyys
- avun pyytäminen
- eläminen sopusoinnussa toisten lajien kanssa
- ennakointi
- epävarmuuden sietokyky
- esiintymistaidot
- haaveiden konkretisoiminen
- huumorin käyttö
- hyvinvointitaidot
- idearikkaus
- innostaminen
- itsensä likoon laittaminen
- joukkoliikennetaidot
- kannustaminen
- kirjoittaminen
- konfliktin sieto- / ratkaisukyky
- kuunteleminen
- luonnontieteellinen osaaminen
- luovuus

- medialukutaito
- mittakaavojen hahmottaminen
- neuvottelutaidot
- nuukailu
- omavaraisuus
- omien tekojen vaikutusten hahmottaminen
- ongelmanratkaisu
- opettaminen
- organisointi
- ostamatta jättäminen
- pettymysten sietokyky
- pitkäjänteisyys
- projektien johtaminen/ ohjaaminen
- päättäväisyys
- rohkeus
- sanavalmius
- sinnikkyys
- sosiaalisen median taidot
- talvipyöräily
- tavaroiden korjaaminen

- teknologinen osaaminen
- tiedonjano
- toipumistaito
- toivon taidot
- tunnetaidot
- tutkiminen
- unelmoiminen
- vaikuttamistaidot
- vegaaniruuan valmistaminen
- verkostoituminen
- systeemiajattelu
- sähkösopimusten vertailu
- vastuullinen sijoittaminen
- visuaaliset taidot
- yhteiskunnallinen osaaminen
- yhteistyökyky
- yhteisomistaminen
- muu, mikä?

I

Vaikuttaminen ja OPS (2014, L7)

*”Oppilaat saavat tietoja ja **kokemuksia** yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista.”*

Vaikuttaminen ja OPS

- Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet.
- Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.
- Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.
- Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Vaikuttamistaitoja täytyy kehittää

- Suomalaisnuorten yhteiskunnallinen tietämys on korkeatasoista.
- Nuorten osallistuminen ja osallistumishalukkuus on Suomessa ja muissa Pohjoismaissa laimeaa.
- Suomalaisnuorten luottamus omiin kykyihinsä yhteiskunnallisina toimijoina on heikkoa.

Lähde: Nuorten yhteiskunnalliset tiedot, osallistuminen ja asenteet Kansainvälisen ICCS 2016 - tutkimuksen päätulokset <https://ktl.jyu.fi/fi/julkaisut/julkaisuluettelo-1/julkaisujen-sivut/2017/d120>

Mikä on vaikuttamista?

Tunteet ja
toiminta liittyvät
yhteen!

Yhdessä
vaikuttaminen
luo toivoa

Tunteiden
ilmaiseminen
auttaa niiden
käsittelyssä,
mutta tuo
voimaa myös
vaikuttamiseen

Ilmastotunteet

"Tunnen surua luonnon monimuotoisuuden heikentymisestä ja lajien sukupuutosta" (%)

"Saan hyvän olon kestävien valintojen tekemisestä" (%)

"Koen haikeutta sellaisista elinympäristöni tai paikkakuntani muutoksista, joihin ympäristökriisi on vaikuttanut" (%)

"Koen riittämättömyyttä oman ilmastokäyttäytymiseni suhteen" (%)

Täysin samaa mieltä Samaa mieltä Ei samaa eikä eri mieltä
Täysin eri mieltä Eri mieltä Ei osaa sanoa

**MIELIKUVA:
ILMASTO-
TOIMINTA
ON LUOPUMISTA.**

**TODELLISUUS:
75% NUORISTA
SAA HYVÄN
OLON
KESTÄVIEN
VALINTOJEN
TEKEMISESTÄ.**

Tehtävä 10. Vaikuttaminen herättää tunteita

Tässä tehtävässä tarkastellaan sitä, minkälaisia tunteita eri vaikuttamisen tavat herättävät. Tutustu [vaikuttamistapojen listaan](#) ja vastaa kysymyksiin. Yritä löytää vähintään kaksi eri vaikuttamistapaa jokaiseen kohtaan (a-e).

- a) Mitkä vaikuttamisen tavat herättävät sinussa ärsyyntymistä?
- b) Mitkä vaikuttamisen tavat herättävät sinussa voimattomuutta?
- c) Mitkä vaikuttamisen tavat herättävät sinussa kummastelua?
- d) Mitkä vaikuttamisen tavat herättävät sinussa uteliaisuutta?
- e) Mitkä vaikuttamisen tavat herättävät sinussa innostusta?

Pohdi lopuksi: Miten tunteesi vaikuttavat tapaasi arvioida erilaisia vaikuttamistapoja?

Muistilista vaikuttamis- taitojen opetukseen, osa 1

- Vaikuttaminen tarkoittaa sitä, että pyrimme vaikuttamaan muiden ihmisten ajatuksiin ja toimintaan.
- Valitettavan usein vaikuttamispuhe keskittyy vain yksilöiden kulutusvalintoihin. Laajennetaan tätä!
- Vaikuttamistapoja on lukemattomia – vaikuttamista on vaatiminen, pyytäminen, kiittäminen, kehuminen, keskusteleminen, rahoittaminen, tukeminen, läsnäolo, hoksauttaminen...

Muistilista vaikuttamis- taitojen opetukseen, osa 2

- Kokenut vaikuttaja osaa kasvattaa aktiivisia kansalaisia.
- Kohdistatko tarmosi aidosti vaikuttaviin asioihin?
- Tarjoatko oppilaille aitoja vaikuttamiskokemuksia säännöllisesti?
- Kehittyvätkö oppilaiden vaikuttamistaidot koulupolun varrella?
- Muistetaanko sanoittaa sitä, kun vaikuttamista harjoitellaan?

Keskeistä ei ole
maailmaa
mullistava
vaikuttaminen,
vaan...

- Mahdollisuus kokeilla ja löytää itseä kiinnostavia vaikuttamisen tapoja.
- **Saada kokemus siitä, että minun äänelläni on merkitystä ja se ansaitsee tulla kuulluksi.**
- Ymmärtää, että on isoa ja pientä vaikuttamista. Isoon voi pyrkiä omien resurssien puitteissa, mutta pienelläkin on merkitystä.

Erilaisia vaikuttamisen tapoja on valtavasti!

- laadi mielipidekirjoitus
- allekirjoita vetoomus
- pidä puhe
- osallistu järjestön toimintaan
- tee ja julkaise meemi
- opeta pienempiä oppilaita
- tuo tärkeitä asioita keskusteluun
- osallistu koulun ympäristöryhmän tai oppilaskunnan toimintaan
- lähetä palautetta yritykselle
- osallistu mielenosoitukseen
- näytä esimerkkiä muille
- allekirjoita kansalaisaloite
- tee vaikuttavaa taidetta
- lähetä sähköpostia kuntapäättäjälle tai kansanedustajalle
- kommentoi lakiehdotuksia
- osallistu politiikkaan

Jaa uutinen
somessa

 Greta Thunberg 16. huhtikuuta kello 15:55 · 🌐

"New research shows that the natural world is at far greater risk from climate breakdown than previously thought."
Our lack of respect for the natural world must come to an end...

 The Guardian

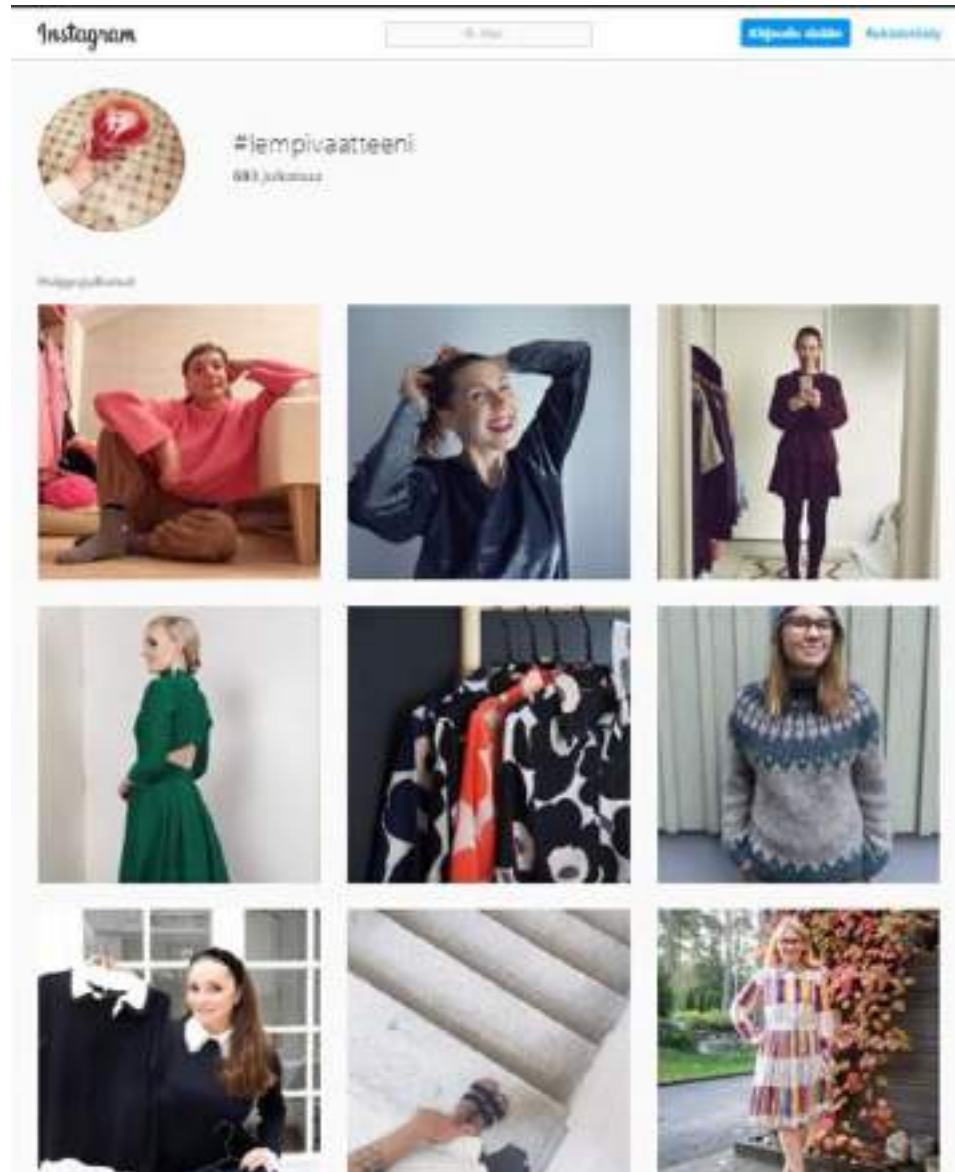
THEGUARDIAN.COM
Wildlife destruction 'not a slippery slope but a series of cliff edges'

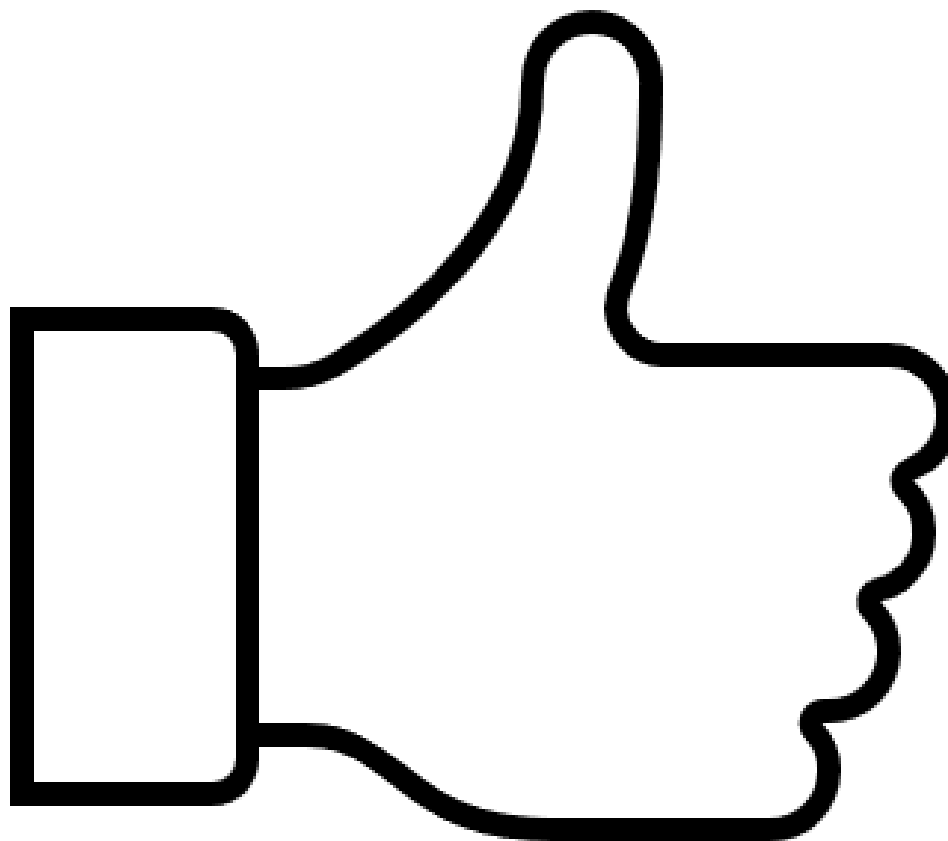
   Ilona Taimela, Matti Ikonen ja 12 t. muuta · 776 kommenttia · 1,9 t. jakoa

Jaa tietoa
somessa

Osallistu
some-
kampan-
joihin

Tee ja jaa
meemi

Osallistu
mielen-
osoitukseen

Järjestä lelujen mielen- osoitus

Järjestä
lumiukkojen
mielen-
osoitus

Järjestä
kenkien
mielen-
osoitus

Järjestä
valokuva-
mielen-
osoitus
somessa

Osallistu
japanilaiseen
lakkoon

Tee ja jaa
vastamainos

Tee koulun
keke-
ohjelma

Vaikuta
koulu-
ruokaan

Tue Reilua
kauppaa

Perusta
puutarha

Järjestä
paneeli-
keskustelu

Järjestä
vieraslaji-
talkoot

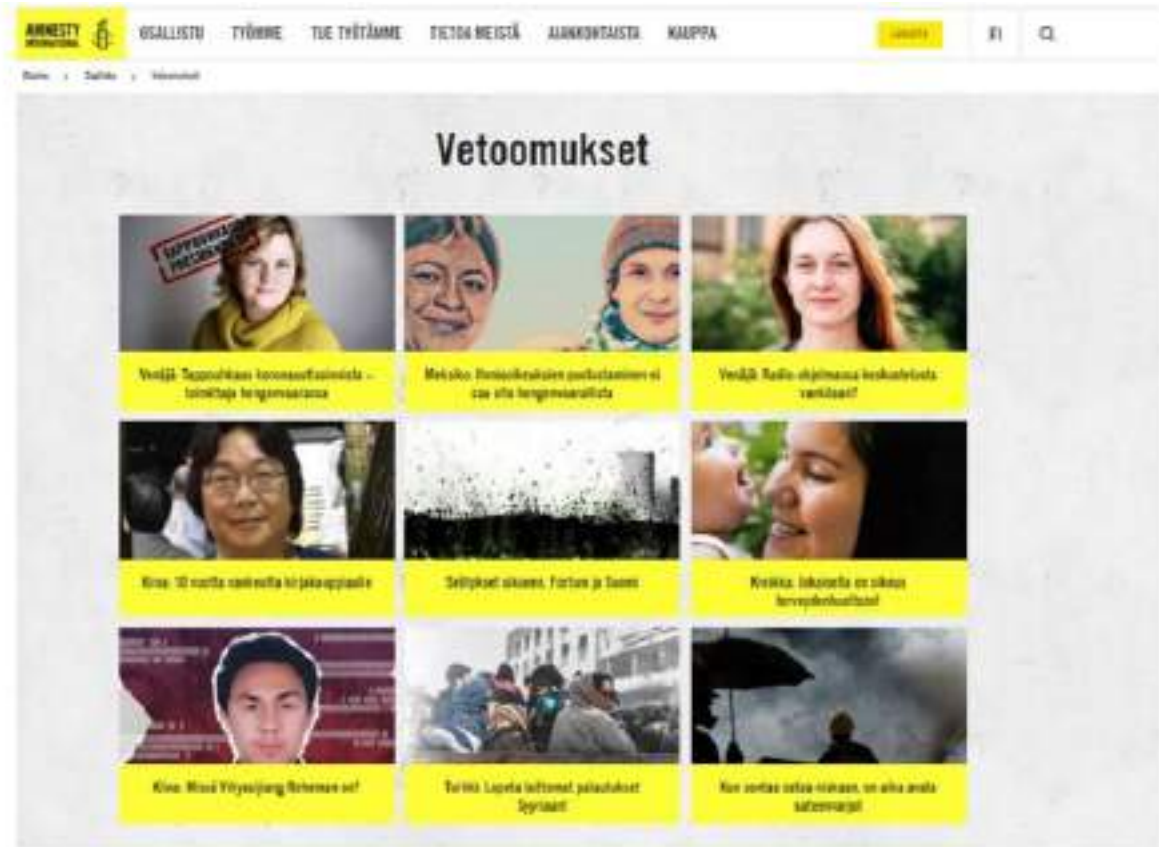
Järjestä
performanssi

Tee taidetta

Allekirjoita vetoomus

Allekirjoita
aloite

Osallistu
politiikkaan

Kerro mitä
rakastat ja
haluat
suojella

Tee hyviä
tekoja ja luo
maailmaan
hyvää mieltä

Ole skarppi
kuluttaja:
lainaa, vaihda,
jaa, korjaa,
osta käytettyä

Maalaa
viestisi
katukuvaan

Kirjoita
viestisi
katuun

Kirjoita
viestisi
aitaan

Kirjoita
viestisi
maisemaan

Anna
palautetta

Kehu, kiitä ja
kannusta

THANK
YOU

Askeleita hyvään vaikuttamiseen

1. Aloita jostain

2. Kehitä

Mihin vaikutetaan? Keihin vaikutetaan? Ketkä vaikuttavat? Millä keinoilla vaikutetaan? Miten viestit on muotoiltu? Vaikutetaanko isoihin vai pieniin ongelmiin? Vaikutetaanko ongelman syihin vai seurauksiin?

3. Jatka / toista

Toiminta kohtuuden rajoissa auttaa jaksamaan

”On selvää, että toimintamahdollisuudet auttavat psyykkisessä jaksamisessa, mutta toiminnan (yli)korostamisessa on helppo nähdä myös piirteitä, jotka kumpuavat yleisestä tunteiden väistelyn tai jopa vähättelyn kulttuurista.”

= toimintaa tarvitaan, mutta tunteita on tärkeää voida käsitellä myös muilla tavoin (puhumalla, kirjoittamalla, taiteen avulla tms.)

Tervetuloa Toivoa ja toimintaa - materiaalien pariin!

www.toivoajatoimintaa.fi

tervetuloa nyödyntämään sitä.

UUTTA JUURI NYT!

- **Toivon taidot** -koulutus järjestetään helmikuussa 2023 vielä kerran verkkokoulutuksena. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)
- **Hyvinvointia ympäristöhaasteiden maailmassa** -verkkoluentojen sarjan tallenteet ovat katsottavissa vuoden 2023 kesäkuun puoliväliin asti. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)
- **Me tulevaisuudentekijät – Ratkaisuja keke-opetuksen haasteisiin aineenopettajille** -koulutukset verkossa huhtikuussa, elokuussa ja syyskuussa 2023. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)
- [Täältä](#) voit tilata sähköpostiisi **Toivoa ja toimintaideoita -viestin**, jossa kerromme uusista koulutuksista ja opetusmateriaaleista sekä vinkkejä sivustomme aarreaitasta.

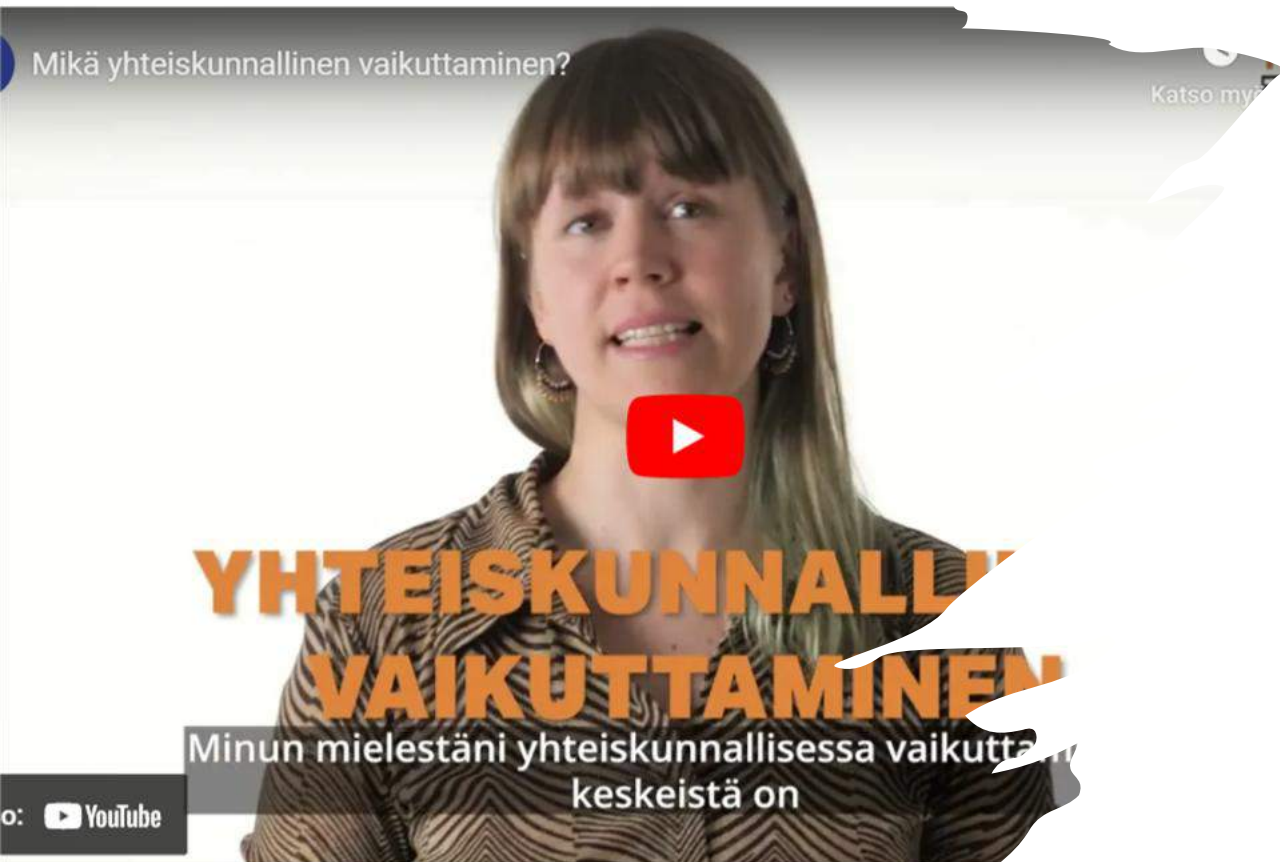
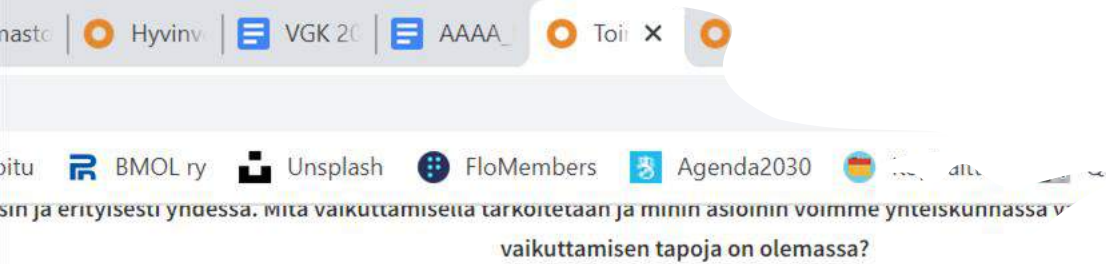

Tervetuloa Toivoa ja toimintaa - materiaalien pariin!

Toivoa ja toimintaa -materiaaleissa käsitellään kestävästä kehityksestä, siihen liittyviä tunteita sekä sitä, miten kouluissa voidaan toimia ja vaikuttaa kestävästä kehityksestä puolesta. Materiaalit on tarkoitettu yläkouluissa ja toisella asteella toimiville eri oppiaineiden opettajille, mutta ne hyödyttävät myös muita kasvattajia. Materiaali on käytössäsi avoimesti ja ilmaiseksi, lämpimästi tervetuloa hyödyntämään sitä!

UUTTA JUURI NYT!

- **Toivon taidot** -koulutus järjestetään helmikuussa 2023 vielä kerran verkkokoulutuksena. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)
- **Hyvinvointia ympäristöhaasteiden maailmassa** -verkkoluentojen sarjan tallenteet ovat katsottavissa vuoden 2023 kesäkuun puoliväliin asti. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)
- **Me tulevaisuudentekijät – Ratkaisuja keke-opetuksen haasteisiin aineenopettajille** -koulutukset verkossa huhtikuussa, elokuussa ja syyskuussa 2023. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)
- [Täältä](#) voit tilata sähköpostiisi **Toivoa ja toimintaideoita -viestin**, jossa kerromme uusista koulutuksista ja opetusmateriaaleista sekä vinkkejä sivustomme aarreaitasta.

ällä videolla globaalikasvatuksen asiantuntija Eeva Kemppainen kertoo yhteiskunnallisen vaikuttamisesta ja vaikuttaa monin tavoin, jotta yhteiskunnassa asiat toimisivat mahdollisimman hyvin.

2 opetusvideota vaikuttamisesta

1. Miten voimme vaikuttaa kestäväan kehitykseen? (4:42)

<https://youtu.be/RsgNg8-H2z0>

2. Mikä yhteiskunnallinen vaikuttaminen? (6:53)

<https://youtu.be/9Fp0EDbMj3E>

Molemmat videot löytyvät täältä:

<https://toivoajatoimintaa.fi/toiminta/>

Tervetuloa Toivoa ja toimintaa - materiaalien pariin

Toivoa ja toimintaa -materiaaleissa käsitellään sitä, miten kouluissa voidaan toimia ja vaikuttaa. Materiaalit on tarkoitettu yläkouluissa ja toisella asteella toimivissa oppilaitoksissa. Materiaalit hyödyttävät myös muita kasvattajia. Materiaalit ovat tervetuloa hyödyntämään sitä!

UUTTA JUURI NYT!

- Hyvinvointia ympäristöhaasteiden maailmassa -katsottavissa vuoden 2023 kesäkuun puolivälissä
- Me tulevaisuudentekijät – Ratkaisuja keuhko- ja sydäntautien verkossa huhtikuussa, elokuussa ja syyskuussa
- [Täällä](#) voit tilata sähköpostiisi Toivoa ja toimintaa -materiaalit

Lyhyesti
vaikuttamisesta

20 nopeaa

Kouluruokavaikuttaminen

Kuluttajavaikuttaminen

Lainvalmisteluun
osallistuminen

Mielenosoitus

Paneelikeskustelu

Perusta koulupuutarha!

Poliittinen
vaikuttaminen

Random Acts of
Kindness

Taide maailmaa
muuttamassa

Vaikuta netissä

Vastamainonta

en liittyviä tunteita sekä
huolesta. Materiaalit on
tarkoitettu opettajille, mutta ne
ovat myös hyödyllisiä
i ja ilmaiseksi, lämpimästi

jan tallenteet ovat
tervetuloa mukaan [täällä](#)!
Koulunopettajille -koulutukset
tervetuloa mukaan [täällä](#)!
a kerromme uusista

Tervetuloa Toivoa ja toiminta materiaalien pariin!

[Maailmankauppa](#)[Ilmastonmuutos](#)[Tasa-arvo](#)[Vaikuttaminen](#)[Tieto, tunteet ja
toiminta](#)[Viheliäiset ongelmat](#)

Toivoa ja toimintaa -materiaaleissa käsitellään kestävästä kehityksestä, siihen liittyviä tunteita sekä sitä, miten kouluissa voidaan toimia ja vaikuttaa kestävästä kehityksestä. Materiaalit on tarkoitettu yläkouluissa ja toisella asteella toimiville eri oppiaineiden opettajille, mutta ne hyödyttävät myös muita kasvattajia. Materiaali on käytössäsi avoimesti ja ilmaiseksi, lämpimästi tervetuloa hyödyntämään sitä!

UUTTA JUURI NYT!

- **Hyvinvointia ympäristöhaasteiden maailmassa** -verkkoluentoja sarjan tallenteet ovat katsottavissa vuoden 2023 kesäkuun puoliväliin asti. Lue lisää ja ilmoittaudu mukaan [täällä!](#)

KIITOS!

Pinja Sipari

Kestävyyskasvatuksen asiantuntija

Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry